

ACC. N:R M. 14414:1-26.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Skåne Upptecknare: Ebbe Ebbesson, Y. Karup
Härad: Bjäre Berättare: " " "
Socken: Y. Karup m. fl. Berättarens yrke: "
Uppteckningsår: 1958 Född år 1876 i Y. Karup

Gudstjänst och nattvardsgång. s. 1-26. LUF 107

Gudsfrönska och Nattvardsgång

14414:1.

Lull F 107

ACC. N. R. M.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Lull F 107

Mitt eget minne av Gudsfrönskan och Nattvardsgången kan ju inte sträcka
sig längre tillbaka än till slutet af 1880-talet, jag minns
hvarskot väl förstå gånge jag var vid Högmesse i
Bokstads kyrka, där vi då bodde. Det måste varit 1899
då jag var 3 år. Det var sedan att alla som kunde skulle
gå i Högmesse om det inte var något särskilt förhin-
der. Vi bodde nära kyrkan, så det var inte långt att gå men
värst var att i den tiden varade Högmesse 2 och 3 tim-
mar, så det var inte lätt att hålla en liten 3-åring tyst
och lugn så länge. Jag hade ofta bett att få gå med, och
det fick jag äntligen, med villkor att jag skulle vara
tyst och stilla. Ibland gick det bra, då var så mycket
att se på och särskilt barn i klockan med bruden som
hänger över altaret vilken gör ännu, och är ännu
mycket barn. Men, när prästen kom fram för att
sätta en vördis man med långt vitt skägg, och en bit
dunk som han höll i båda hand i den ena handen
sade jag "när är det Nattvard?" Vi hade hemma en bok med

Doce

In this photo you can see the original document and the copy.

Tabla "Moses med stentablorerna" Tyd. Ls eller
 ska vi gå hem genast. Det hjälpte därⁱⁿ mycket att
 stå^{an} och så började de spela och sjunga, så hem till
 jag inte så. Men när predikaren började blev jag rotlig
 så mor tog mig på knäet för att hålla mig lugn. Då var det
 jag gott till de började att spela så blev jag baken och
 gick hem i timglaset för predikatorn så var det att
 giska vad det var för någonting. Tusen, här vi kommer hem
 ska jag säga, om jag jobbat min jag inte. Dels har
 jag inte bett i någon kyrka här i staden, och kallar bruket
 med en bit duk i en liten hand, kanske jag kan träffa på nå-
 gon gammal bett, bett meningen med det; jag har inte
 bedomera bett det i någon kyrka, så det är väl bortlagt.
 Det var också en litetlunda präst och en präst och en
 predikator, även det är borta och bortlagt. När staden
 stannar slut i Fader här lät gick den gamle bethänske
 prästen "Pj. Robert af Alrikborg" upp på läktaren och
 sjöng "Vår i Tidsignelsen". Han har en stund varit

Bästad och Karp, som församlingar tillhörde, och Västra
Karp och Torekov. I Bästad var vid 70-80-talet
ovärdig kyrkoherrde Malmborg. I Västra Karp
var från 1860 Pastor P. Westström. Och varare mycket
populär. De i sin församling bad som predikant och
meniska. Baneke' mycket beroende på att han följde
Professor Eberstein. Barit en despot, ä gärra belat sig som
som professor var han upptagen av annat. En biskop i församling i
vilken han ändå ville regera. Den tiden ^{brutit} främmande
natthärdstämman som han ansåg inte borde komma i katte
i bibel, de fingo komma igen nästa år, det kunde ^{här} att
man finge gå att läsa i ett par år en insam. de blev konfirme-
ra de Professor Eberstein hade själv skrivit en bilaga till
Katteben den kostade 3 skilling. de som inte köpte en dylik
blev främmande, och det blev ibland ganska många.
Och blickte ju mycket förvarde i församlingarna och ofta
blev det mycket, de kallade prästen processmakaren.
En gubbe hade ett ärende till prästen och titulerade sig 1860-1870.

En gubba hade ett svenskt färrhästen och titulerade
 honom Professor på skälet inte våga utom Professor
 ja ja Professor det ska jag komma ihåg blanda gång
 Red stäkapten i Konf som givit flera Ostindieresor och
 hemat en massa pengar både "Om jag så skall begå
 till Ostinden en gång till så ska jag fortsätta att processa
 med prästen". Både Prosten Pererström och Kyrkoherr
 Malmberg var gamla så det var pastorer som fick förtaga
 i Konf ⁵ ~~Pererström~~ ombyten. Bland andra hade någon gång
 på 80-talet den kände malmöförfattaren E. Kverfve i sin ungdom
 följt till där i Lärka Kyrka var det ingen församling
 Pererström han var församlingsson och hade först blivit
 skärmdad av Pererström och stannade där tills
 han blev utnämnd till kyrkoherr i Rättse församling
 i Jönköping sedan i Norra Eds församling Pererström
 och Malmberg dog 1886 så både Kallen blev lediga
 i Lärka Kyrka hade prästinnan Pererström gift sig
 under den tiden följde J. Nilsson som blev Pastor.

Vilka som voro döjande mind jag inte flera än
Johann Larsson Högglund han var biskop i kyrkan
herde i Carlskärns församling i Halland. Och han
som predikade en Söndag i Augusti Söndag 1888
var det mera folk än kyrkan kunde rumma, dörrar
na stodo öppna, så det var många på kyrkogården
också. Högglund hade en hel o. bakkar stänna och
var för öfrigt en imponerande gestalt, och en myndig man
isot efter sin anknytning blev han utnämnd till Teddlöga
Heders Doctör. I Torsholmen blev vid samma tillfälle
Höglunds villhet där inte fört baret, och där blev
många ombytta. Doctoren Högglund hade höll sig och
är inte stark bar för han höll sig med pastor, vilken
i många år var Johan Haraldsson, även han från Halland
han efterträdde av Högglunds son Herr i borgens
år 1900 tult. Efter Doctoren Högglunds död blev Hallen
ledig förklarad efter mycket blåk vid höstningen, fick
Herr i Torsholmen och Herr i Nilsen detsamma. Nilsen och
han följde efter och var fört som Herr i Nilsen, senare som Herr i Nilsen i Bjärn

Efter Wilsson bar det Heradskommistrar men de
blev den tjugo år in dragen vägen fram till 1930-talet.
Under docktor Hagghunds tid, kommod folk långt från
till Färja Karups kyrka, även angränsande socknar.
1900 kom till Bärstad en yngre kyrkoherde Natan Olsson.
Utom det att han bar en god präbikant, som en oerhört
god sångare. Efter prästen i Bärskärns död, blev Olsson
utnämnd till Kontraktspresten Bjäre Länade. Till
att han lämnade Bärstad 1910 då Wilsson blev prest.
Efter Prästen Olssons avgång blev det åter prästkom-
mitt till Bärstad och Hönf, då kom som kyrkoherde
J. Linus Ljöstedt, vid hans död 1925, blev Olof
Holger kyrkoherde i Bärstad o Hönf och efter prästen
Andersson Frölöns avgång blev Olof Holger Kontrakt
prest i Bjäre Kontrakt. Efter hans avgång 1951
som kyrkoherde i Bärstad o Hönf,
och är där fortfarande.

I dagligtäl bevärmades bondagen
 Gudstjänst emellan Mässa, som det är för sam-
 mantrande församlingar så skiftar det med
 fört eller sist mässa, vilket kungöres söndagen, då
 det bevärmades nästa söndags. Högmesse och högt
 altarteckning om nattvardsgång kungöres bondagen
 innan påt kommunion förhöret, vilket under vissa
 präster kunde vara en halv timma eller ända längre.
 Men man inte stanna under kommunionförhöret,
 måste många när sista psalmen var sjungen, sedan
 stängdes dörrarna under kommunionförhöret.
 Men så är det inte nu, är det förhöret är det mycket kort
 och inte håller nattvardsteckning. För var det nog med
 nattvardsteckningen. Jag tar det stod i prästbetyget
 om de brukat herrans heta nattvard. Vi hade en jän-
 nu hemma, som talade om ett kontematiskt prästbetyg
 ej längre härifrån i Bjäre härad där bodde inte prästen
 i nattvarden, när de inte gått till nattvarden så är
 blev det ingen belysning. En präst 12 vikens härbo gav henne nattvarden

7

hemma

Hörmorsan förrättades vanligen $\frac{1}{2}$ 10 eller $\frac{1}{2}$ 9
 om det kunde komma förändringar av eller i
 anledning, vilket kungjordes söndagen innan, eller
 numera i ortens dagliga tidning. Det är nog ingen
 regel hur ofta man ska besöka ^{hörmorsan} eller nattvardsgång.
 För en 60-70 år sedan, skulle alltid en eller flera av
^{husvärdet} gå i kyrkan om söndagen. De barn och ungdom fingo
 inte komma gå och röa oss förrän vi först varit i kyrkan.
 Det passade ju när det var först gudstjänst. Det är
 många gånger skulld. Många i kyrkan börja söndag
 det var påbud av prästerna. Tjänstfolkets var deras fridylliga
 dag. Många om söndag var fridag som de fingo
 själva bestämma över. Det var nog vanligt att gå till
 en annan kyrka, åtminstone om det var någon så-
 skild präst som gillades. Under Österhelgen
 tid var i Karpas kyrka överfull av folk, dels för gammal-
 samt ungarna, ändå längre ifrån, som i Gärnarp och För-
 löp. Ofta Karpas var också en präst som var mycket

Uppskrift 8

Uppskrift 9

8/

omfrukt en man från Heringsås Torekov gick Barje
Söderström till Östra Rönneby eller Skummeslövs vilka på
Storst hade ihop, så han kunde få höra predika 2 gånger.
En man brant skarpa gick till Rönneby för att höra predikan. Han på
vägen till kyrkan körde kyrkoherde Nilssons skjut förbi
 honom. Trots att det var nära körde kyrkan på skjut och
 gick hem igen och sade jag går inte till kyrkan för att höra
 var en predika.

Skummeslövs kyrkan var inget särskilt anställe för kyrkoherde
 men i början och mitten av 1800-talet gjorde det nog.
 När kyrkan talade om att i hemmet i Rönneby på 60 till 70
 brukade en av de gamla fröarna, när hon kom hem från
 kyrkan, ta kläderna och lägga på ett bord, och när
 gänget läggde becken kom de bara till fästet med kläd-
 era stycken och sedan lägga den övert blöta sin kläde
 för att ha den tillräckligt tid till kyrkoherde, vilket var
 antagligen var om man sönder de hade smitt. Det brukade
 det nog mest bränt klämnar av de äldre kläde om de
 hade kläde eller avett klämnar, det var tillräckligt klämnar om det var det så i

Under 1850-talet öfrökläddes ända längre tillbaka
använda kvinnorna åtminstone de äldre vid så
svart klänning, och vitt förkläde långt, med hufvud
uppviken fall, den skulle vara så bred att den nå-
de upp mot hufvudet öfver mot hörsidan, som bryna
skinnom kom till, skulle fällen vara upp för hand med små
fina stickstyg, och hela förklädet var ju handsytt ett
noggrant arbete som skulle vara sömmerskött.
Förklädet var i stil ^{med} förklädet omkring 3 dm i fyrkant med
en 4 a 5 dm fall, även den biken mot hörsidan. Efter be-
handlet fick det ligga i slät och väl tillhopa för att vara
fräsch tillmätta gång. Dylig kläddel användes också
vid större högtidsdagar, åtminstone långfredag och
Pöndagarna före Karlema, om de berömdare och storm-
katten skulle de användas oannämnda högtidsdagar.
Man kunde ibland få se många hoffer bruckliga och hof-
gröna av ålder, det var ju gamla gullor som äldre dagar
med sina gamla höftkatter. Inomkomna till kyrkan de-
de dem i fötterkärmen

Det är väl bevisat att under detta århundrade få se
 dylikt klädesdet kunde ju hända någon att de gar-
 nat inte ville öfverge gamla kläder, men backer för det
 En backer sommar dag, men en rustig dag, var det som-
 ligt, då hade vi ett stora hemvärda, blöta kläde
 utom på, som kallades oöfvertrickade, dylika kan man
 någon gång få se, om de äro väl behållna och back-
 re som de brukar. Eller togo de det vita klädet och
 och förvarade det här att det inte ^{blev} blött eller kysligt
 och tog det på först när de komma till kyrkan.
 Att det fanns någon regel för huru de färdade till kyrkan
 har jag inte hört sägas, var och en gick eller köpte
 när det passade dem eller ibland där en händelse kom-
 de hända att det blev många i sällskap, till eller från
 kyrkan, då kunde man få höra folket skrika sig
 på kyrkogården, då kommer någon i sällskapet som på
 någon kyrkostug har jag inte sett, utom möjligen någon
 genom till gårdarna.

Fröken

Backens backer

Uppsala

Uppsala

Hyll öfverlänst upp till den händelse som

11)

Men det här ha fanns stigar förut ty i skogen kan
man komma på en med gräs bevädd väg. Det sägs att det
 varit en kyrkostig, i min ungdom fanns en väg från Präst-
 till Glimminge, över backarna det var en femväg som
 de kallade kyrkostegen, om den fins eller gagnar nu bet
 jag inte, har inte kommit där på de senaste åren.
 När var det fanns cyklar bilar eller andra motorfordon,
 besökar de sig inte med att gå på några kyrkostigar.
 De som hade ännu gamla gravar på kyrkogården, gick i
 bland det, och kunde då träffa någon bekant & skatta
 la en stund. Men inte var det några bestämda träff.
 Det hade väl förr varit bestämda platser ^{kyrkorna} för alla byar
 men nu går de ^{över} byn, men den gamla banan sitter i så de
 gå ^{der} deras förfäder brukat gå. I gamla tider var det ju så att
 Karlarna sata till höger i kyrkan och kvinnorna till
 vänster, och det var till exempel om någon gick på den
 andra sidan området till och med om det var stängt i kvinna-
 bänkarna stode halva upp, så höi gick och satte sig hos Karlarna

Men då togo kvinnorna med till sig och följde med
 sina män och barnen och gick in i den stora
 is som de hade kunnat bära, och numera gå de
 alla var de tycker det var så fint att hålla sig borta, innan
 det blivit någon sorts värmekälla i kyrkan var nog ganska
 svårt, först om fötterna, därför kunde man få höra ett skrik
 från de med fötterna, de var väl så borta vid det så det gick
 väl inte så mycket upp se när 1889 kom första järnvägen
 till Västra Värmland, den var stor och kraftig men det skulle
 mycket till för att värma upp den stora kyrkan
 thiten av kyrkan var temperaturen bra, den uppe vid
 uppen var värmen mest orothändig och bara vid
 värmen var det inte för barmt Men med tiden lärde sig
 kyrkans tekniska stenen konst att elda. För det först vid
 först om söndagen började han på lördag kvällen och
 underhåll värmen hela natten och fram på morgon så var det
 bara att underhålla elden så nått så blev temperaturen ganska
 normal, vid eftermiddags gudstjänst började han kl 4 på
 morgonen

I Kyrka Parish fanns ingen ordinarie kyrkostyrman
förr, och inte heller någon särskild skriftlig kyrkostyrman.
Kostärdarna som fingo ^{hitta} ständigt drömma sig till
blev kyrkoherde där 1889. Han var en liten, snäll
sakrista, även som värd i kyrkan, då blev ju också en
kyrkostyrman om man så vill. Den förste kyrkostyrman
här var Johannes Pärsson, han tjänstgjorde här till början av
1900-talet. En av hans anhöriga, både en gång och den frakigaste
dagen på hela året var julnatten, då började de elda i kyr-
kan vid 4-tiden på em, och sedan gå och se efter elden ett
par gånger på natten, en av hans dottrar sade, det var gräsligt
skönt att komma i den mörka kyrkan mitt i natten, då var de
alltid två i ena bilen gå endan, & drickes till till slut
han hade ju skött om elden på förmattan. Johannes tjänstgjor-
de varit till början av 1900-t. Han hade varit kyrkostyrman
se i sin tid. Fratt Fickte och han tjänstgjorde länge, tror det var 1885.
Han hört att förr var det någon som kallades "kyrkostyrman"
skulle gå i kyrkan och se om det var något som fattades, och ställa till
den som hade blivit förgädd i kyrkan.

14/

15

Och var ganska varligt att de hade stängt dörrarna
 och låst till alla fönster på söndagen såsom låven
 del, ibland sålva arbetet omly och de kunde arbeta på gä-
 na skicka korta korter till närmaste grannar för att
 gå hela hundra utstucka och var det med den lukta ratten
 dödar, som de brändigen fingor påstämde gäva, i en bit av kedja
 om halsen, de som inte hade bilverkedja hade kedja av järn
 det var ju bevärligt om de skulle skicka dem till den ju förs
 övar. Huruvida det barn var jag mycket bekant och deras korta
 korter, jag ville inte ha någon i det alla andra kort. Men så sa
 mor, om det inte om det inte skicka den bidare det är inte gott
 att kalla skola lukta på korta kort. Hållna de gamla gummor-
 na smorda i smör, så kunde många gånger av döften bekas
 med löp i Hinner kom att myta. En av mina bröder har en ringe-
 klocka som han brukar ha i sin hand. Den är på ena sidan
 gammal, den är inte så som att ha om halsen utan att stå
 på bröstet på ena sidan. En om halsen och lock att lyfta upp, att de
 för till exempel stannat om en kassan eller den under guld-
 kanten, så rekommenderas att de ska ha en klocka på sig.

15

Byrkans prydande till helgerna var inte någon
 annat än till försen altarljusen tända och ibland en
 krona uppe vid altaret, vid affesång och under
 sång var naturligtvis alla ljus tända i bänkarna
 och även i bänkar i förstugan, samt ett par små med
 ljus ute uppe i koret. Vid bröllop och ibland också till
 begravningar, klädde kyrkan med blommor och grönt
 men det var bäst till konfirmanderna som gjorde det
 det var inte kyrkoaktmästarens sak. Till Konfirman-
 terna var det konfirmanderna med hjälp av några äldre
 som klädde kyrkan. Knäflä har nog förekommit för
 längre sedan vid sådana begravningar, prästfällor eller i träm-
 sten bänkar ^{stora} bänkar ganska allmänna i byggnad och man
 sålde nummer, men för var det några äldre och några
 yngre fanns därvid. Ett par gånger har en bit dikt
 handen när han stod vid altaret eller predikade där jag
 inte sett bedrags. En gång där jag så intresserad att
 jag visste prästens färd. Han var till och med min det är.
 Han höll den i bänken. Han var i en så kallad...

Den duken prästen hade i handen under predikant och
vårattak, är ett gammalt och artigt bekräftigt
vad jag har hört genom en prästfru, och meningen
var med det betyget, att brukar inte memora
Omdömet om prästens predikan var invidiellt predika-
torade bänligen inemot en timma, Däcker släggelund
talade bänligen en timma, under hvars tid var julkur-
sen någonhanda barm, som hände de präster som voro
före honom inte talade, var länge det minn jag inte.
Prästerna i Hous talade inte högt. Sj och knappast det.
I Hous fanns inte orgel förrän i slutet af följ. tids det var
ett par kyrkaptener, som skänkt den första orgeln. Där
blev emellertid en helt ny orgel i början på 1900-talet.
Förinnan det fanns instrument, såväl klockare som
uppe i koret i bänk som alltså kallat klockarebänken,
och sjöng löse och ledde sången. De äldst av sina söner,
var tillika, som de blev examinerade klockare, och som den
äldste var klockare i Västra Hårup till 1884 då han dog.

Ordinarie Klockare i Bastad o Hous vid den fi-
darehette "Vannier", men som han i yngre år var
sjuklig vikarierade någon av Thulinerna. Läst har
förest Otto till han 1885 blev ordinarie Klockare i Östra
Larup där han fensgjorde i många år. Efter Otto
Hersjonne Thulin förest vikarierande sedan Ordinarie Klock-
are till sin död 1916. Under samma Thulin sjukdom
var någon av bröderna Björns vikarier 1917 utlystes progra-
de klockande Kantorer och efter följande Gul. E. E. E.
ut till till Kantoren, nyssnande Direktör Albert Rindbeck
förmann, vilken innehåller platsen som ordinarie Kantor i
Bastad och Hous förestående.

I Västra Larup var ju August Thulin ordinarie Klockare
vem hans förestädare var och jag inte, möjligen den
Klockare Kantor och skollärare John Rosenblad vilken
förestående i Västra Larup några år i Västra Larup
i mitten av 1800-talet. E. Thulin under Öberstens led
ty Kantoren i Västra Larup till Munka Gården på grund av att
han inte kom överens med prästerskapet.

Thulin, en gammal välkänd i Västmanlands län
och särskilt i Bjäre, under de senaste 90 åren.
Emil Thulin var präst i Åkerby församling född där 1666, varit
vigd i Rönneby församling och blef 1695 kallad till medhjälpare i Västra
Harups och Stoups pastorat, först blev han kyrko-
herde, och kontraktsprest i Bjäre härad, han dog 1750, efter
lämnade ämna ö 10 barn av vilka enen föns. och ena blef
kyrkoherde i Västra Harup. Först 1812 blev Har församling med
Bästad, och Västra Harup med Joreköp församling av en artikel
i Ängelholmsblad, följande hösten av Torng. Söderman
Var Thulin till Didrik Thulin var präst i Västmanlands län
av 1900 talet. Präst eller kyrkoherde tyckes ha hört till Thulin-
släkten, och är än en Thulin så i Hedje län är kyrkoherde i
Härnösand, men han heter ej Thulin ty det var hans
mors namn som var dotter till Didrik Thulin.
Förbön för sjuka, om de äro svårt sjuka och långvarigt,
kan församlingarna någon gång ha begäran till Västman-
lands härskare för 3 åren kyrkoherde Thulin men han sade "ja"
är ej blott med Röss Thulinerna, utan med flera Röss Thulinerna är min broder

19

~~Man kan säga~~ inte många böcker som läses från predikstolen.
 Den som tändes i 1894 var på sin gång alla de böcker
 och förböner som de visade läses från altaret, för
 utlästes här predikstolen, som det kyrkliga meddelande
 och sågelse efter arbeta, samt barnen som kungöres
 från predikstolen, och lysning till äktenskap eller någon om
 man inom församlingen ämnar inga äktenskap inom
 annan församling, kungöres det skeddegen inom försam-
 lingsdagen. Tillmännen kungöres meddelas i orten
 kyrkan. För lästes nog likt, när dödsfallet kungöres
 här predikstolen och det är ^{möjligen} det betalades, men i min-
 tid har det inte varit. Men vid gravsten kan man ju höra
 att det hållet tal, men har inte fördes på att det skulle
 betalas. Men i ett fall har jag hört ett brästen skickat
 rakning till dödsboet, för till det har hållet vid gravsten,
 som de inte om, det var nog inte medgett hjärtan att de be-
 talade rakningen. För så det brukligt att det var tack-
 sägelse för den som gått bort på sin blagte när man
 kan

inbjödes till sorgeshuset, då var gärna likpredikan
 i kyrkan, om den var betald var jag inte. Men i hemmet
 gjordes tal och lästes verser som ^{de} Brinnets tilldödes minne.
 Hjärgång i Fästra Hamn har allt jag minns, brukats med
 Hjärgång. Den kunde liknas vid en toppmössa med toppen
 ned i den en toff, och öra delen fäst vid en stång som
 den som samlade in kollektionen höll ut och sträckte i bän-
 ken, det var kyrkans kätmararen som bar upp kollektionen
 under tiden den lita psalmen efter predikan sjöngs.
 Intäksten blev jag inte stor, mest bönepengar, nu är det biskop
 hären och kyrkocårdarna bär upp kollektionen.
 I Skövde hade vi sju förbanningsböcker 2 st hären
 följt. Det var det en bössa nere vid hären vilken oftast
 blev bortglömd, typen i koret i en av de första förbannarna var
 också en bössa, i vilken det var sed att vara i en
 som blivit kyrkfogaren lade kollektionen. Det kunde också hän-
 da att den blev bortglömd, ibland att han glömt att ta peng-
 ar med sig, det hände en som gärna la kyrkoffret, men
 hon var rädd, hon lade det i kyrkboken. Men hon sedan insöste. 103 baktvister

Någon gång var jag uppe vid altaret särskilda
högtidsdagar såsom treöndagen, den dagen var det
Guds tjänst vid hus i Halls kyrka, istället för kyrkan
den dagen var det också mycket folk även från andra
församlingar, den dagen var det offer till Missionen,
liksom tredje löndagen missionsdagen. Från min barndom
min jag särskilt offer på altaret ena gången var efter
den stora branden i Lundsvall till hjälps för de brändsk-
de. Det var någon gång på 80 talet 85-86. När pastor J. P.
Holm gjorde sin avslutningspredikan 1889, då han fyllt
gjort i Västra Harup i Västra Harup i 4 år. Jag minns ha-
vom stå vid sidan av altaret och sjunga med i psalmen
Det var många deltagare i offret och det var nog väl
hövligt kan hade haft 10 barn, och var i 50 års ålder,
någon av de äldre, som väl ute i församlingens arbete men det
var nog ändå ett drygt hushåll. Den tiden brukades göras
ostagille för präst och klockare, övernattsskolan & skollärare,
för dem som behövde den extra inkomsten.

23.

24/

De sistnämnda, inbjöds till sitt hem på ostagille,
meningen var att de som kommo skulle ha mjölke med
till ost, så blev de bjudna med kaffe och depp.
Till sammännde Pastor ^{här} blev ett någon bonde utförd
till ostagille till prästen, de bjöd också på frukost
och hjälptes många gummor åt att titta på vsten, som
prästen fick för sälja eller använda i egna hushållet.
Det kunde bli med många och goda vänner som gjorde
lätt att sälja jag min och nykommer skollärare som
fått 25 öster, det blev ett gott besök till den då för
tiden lilla lärarlönen. Det gjorde inte mycket för bender
nått get för 10 liter mjölke när den inte stod i högre pris än
8 a 10 öre pr liter. Torpare och andra arbetare som arbetat hos bender
dem brukade också tugga ost och mjölke. Kloekaren hade också
en ^{annan} extra inkomst, när det blev allmän vaccination mot
smittkoppor, så fick Kloekaren överta den sysslan
naturligtvis efter att först bli undersökt av läkare.
När det blev nyutexaminerad beirsmörka Skap Kloekaren
den 18/10/1892.

Nattvardsgång

M.

14414:24

FOLKLIVS-
ARKIVET

LUND

24

Värmlingen utlyses här i Lilla Bjäre, nattvardsgång en gång
i månaden. Men det finns andra församlingar i Skåne, som
till och med ha nattvardsgång varje söndag, har jag hört säga.
Söndagen innan nattvardsgången, sker avteckning till
nattvardsgång samt kommunionförhör, båda delar äro
något bortlysta. Under Pastor Håggblinds tid bar kom-
munionförhöret ganska långt, minst en hallo timma, har stäl-
de sig till församlingen, och förklarade dem kommu-
nionens ritual, som användes till Konfirmanderna. Detta int-
illade att gästender kommunion förhöret, därarna stängdes
innan det började. De kunde ju gå in och ut som de ville.
Om de fått barn utan äktenskapet, kunde de inte ega natt-
varden innan de varit hos prästen och ställt skrift be-
sked i sittnes närvaro i Sakristian, eller på pastor-
expeditionen. Gifta kvinnor brukade inte heller gå bort
någon stund, innan de blivit beräktaga. Numera är kyrk-
tagningen bars och en frivillig sak, liksom nattvards-
gången. För skulle man bara höjta skädd, när man gick
till nattvarden, kunde de även betes förhållande.

24

Nattvardsvin och oblater anskaffades av Prästen eller
av någon av kyrkovärdarna, och förvarades väl i skrinet
i sakristian. När nattvardsfeckningen var oblatorisk, sändes
de uppgift av klockaren hvar månad som beordring till
till nattvardsgång, och efter anteckningarna skaffades vin
och oblater. Jag minns en gång under Drottens Högskolas Tid,
att när till nattvardsgången, kom upp vid altaret
och uppmanade folket att låta anteckna sig till natt-
vardsgång om de ämnade begä den näst följande sön-
dag. Då hade hört, att oblaterna inte räckte till utan
att de måste delas dem mitt i två. Inte för att bälkningen
blev mindre för att oblatererna var delade, men det var
bekänt och bevarat för kyrkozaden. Då hade
varit antecknat 500 nattvardsgäster, men det hade varit
nära 600 som gått till nattvarden. Och räckte naturligtvis
undran hos dem som bara finge en hel oblat. Det kunde
ju vara några som inte bibet om nattvardsgång, utsockres
el. dylikt. Har hört att oblaterna tillräckas på kyrkans diogen, hola.

Någon annan klädsel än den vanliga kvätfärd
klädseln, för kvinnorna svart klänning och vitt
fökläde och huonduk, de blickar ju inte alls ända
från senaste Våren, åtminstone inte allmänt.
Männen, svart kostym, och om de äro s. k. hög hatt.
Samma är det sällan någon bestämd regel för klädseln
vid nattvardsgången. Ej håller för ordningen för
att gå hem till nattvardsbordet. Äfte makar följer ju
vanligen, ibland åtföljes de av vuxna barn.
Någon rangskilnad förekommer inte, men ungdom
men väter vanligen de äldre gå före de yngre.
Någon trängsel förekommer sällan, skulle det förekom-
ma någon gång att det kommer för många fram på de st. och
börta till det blir plats.